

Verksamhetsberättelse 2022 BOiU i partnerskapet för barnets rätt

Av Martin Price, BOiU den 2 januari 2023

Partnerskapet

Idéburet offentligt partnerskap med föreningen Barnombudet i Uppsala län (BOiU) för perioden 2021-2024 (RS2020-00405) ska stärka Region Uppsalas arbete med barns och ungas rättigheter. Partnerskapet leds av en ledningsgrupp med ansvariga företrädare från Region Uppsala och BOiU. Där tas verksamhetsplaner fram för respektive part. Gruppen samt övriga inbjudna har träffats fyra gånger under 2022. Kontakter tas också inom gruppen mellan ordinarie möten.

Verksamhetsåret 2022 har som 2021 påverkats av vårdens och kollektivtrafikens påfrestningar pga pandemin och bemanningsproblem. Att delta i förbättringsarbete har särskilt varit svårt för förvaltningarna Akademiska och Trafik & Samhälle. I övriga förvaltningar har desto mer skett.

Det samlade arbetet eller genomförandet av barnets rätt i Region Uppsala sammanställs och redovisas inte. Aktiviteter som är del i uppdrag i regionens budget RPB, redovisas i Region Uppsalas årsredovisning. Aktiviteter som utförs av BOiU inom partnerskapet redovisas i denna verksamhetsberättelse. Kanske viktigast är förvaltningarnas egna aktivitetsplaner som löpande stäms av med BOiU och övergripande rapporteras till ledningsgruppsmötena.

Under 2022 har BOiU och partnerskapet haft mindre kontakt med förtroendevalda än vad som är önskvärt, men enstaka möten med regionråd och en politikerfrukost genomfördes hösten 2022.

Partnerskapets verksamhetsplan och verksamhetsberättelse

Denna verksamhetsberättelse avser i första hand det som BOiU åtagit sig i partnerskapets verksamhetsplan. Berättelsen diskuteras vid kommande års första ledningsgruppsmöte och anmäls därefter som skrivelse till regionstyrelsen.

Mycket är genomfört, men några aktiviteter har behövt ändras till innehåll och tid. Skälen är bland andra stora verksamhetens ökade belastning pga pandemin samt att centrala styrdokument för barnets rätt (Policy och Handlingsplan) inte reviderats.

I partnerskapet organiseras åtaganden under rubrikerna Samverkan, Kommunikation samt Utbildning och Stöd. Denna verksamhetsberättelse följer samma struktur.

Samverkan

Region Uppsala och BOiU samverkar kring att öka barns och ungas möjlighet till delaktighet och inflytande. Samt stärka barnets rätt i andra specifika frågor.

Verksamheter ges råd av BOiU om hur de kan stärka barns delaktighet och inflytande. Särskilt många kontakter med verksamheter har handlat om hur barnets / patientens rätt till eget samtal och integritet ska förenas med deras rätt till vårdnadshavarens insyn och stöd. I Ungdomsmottagningarna och Habiliteringen samt nybildade Barn- och ungdomshälsan har frågorna lett till både utbildningar och ändrade arbets sätt.

På Akademiska har en ny organisation runt kallelser till barn skapats. Barnsjukhusets patientråd Unga Experter fortsätter träffas och väcker intresse i hela landet. Regionkontoret har i samarbete med BOiU haft sommarjobbade unga regionutvecklare. BOiU har arbetat med pilot för patientenkät till barn som SKR gjort på Barnsjukhuset.

Planering pågår för hur vårdcentraler och habilitering ska kunna låta ungdomar lämna förslag på lokalerna i så kallade Trygghetsvandringar samt hur särskilda Kontaktklasser i länet ska kunna lämna synpunkter och svar till Kultur och Bildning.

BOiU deltar också i nationella sammanhang, inom ramen för partnerskapet. Exempel är att företråda regionen i SKR:s nätverk för barnets rätt, sitta i styrgruppen för nätverket Barnanpassad Vård samt företråda sjukvårdsregionen i den nationella arbetsgruppen (NAG) om digitala vårdmöten för barn.

Samverkan i särskilda barnrättsfrågor under 2022.

I regionens budget RPB 2022 pekades två prioriterade barnrättsfrågor ut. Den ena var att beslut som berör barn också ska beakta barnets bästa (se rubrik Kommunikation). Den andra var "Utbildning om barnets rätt till skydd, inklusive orosanmälan behöver stärkas och under planperioden kommer kompetenshöjande insatser genomföras inom hälso- och sjukvården och tandvården." BOiU utbildar alltid om dessa frågor i verksamheterna: orosanmälan, sekretess, barn som uteblir och barnfridsbrottet. Uppdrag om ytterligare satsning har inte givits. Barnfridsbrottet uppmärksammades som en del i "Vårdens vecka mot våld", men med oklart genomslag. Området barnskydd är angeläget och föreslås bli ett uppdrag i RPB för 2024.

Ungdomar med övervikt och intellektuell funktionsnedsättning eller NPF har särskilt svårt att hitta och bibehålla fritidsaktiviteter. BOiU har i flera år sökt en modell för ungas coachning till rätt aktivitet och stöd att hålla i den. 2023 testas ett samarbete som utgår från Infoteket. Det görs i samarbete med Fyrisgården, barnsjukhusets överviktsenhet, Friskvårdslotsarna (RF/Sisu), BOiU med flera.

Tidiga insatser för barn visar sig alltmer vara både barn- och föräldravänligt och lönsamt. BOiU samarbetar nära med mödravården och familjecentraler kring kunskap, samverkan och rutiner. Satsningar görs också på Föräldraskapsstöd.

Kommunikation

Region Uppsala i samverkan med BOiU kommunicerar barnets rätt i olika kanaler, använder data om barns livssituation och beaktar barnets rättigheter i beslut.

En viktig del i barnrättsarbetet är att fler ska känna till att barn har rättigheter. Särskilt att nå de som inte själva söker informationen via kanaler som myndigheter har eller syns på. Hur myndigheter når och inte når vissa grupper blev återigen tydligt vid vaccineringen mot Covid. Viktigaste kanalen för information om barnrätt är i varje möte som medarbetare har med barn, unga och föräldrar. Att förmedla barnrätt görs troligen bäst genom att förverkliga den i handling, snarare än att överlämna en broschyr. Gott exempel är när kallelsen till barnets vård eller brevet om uteblivet besök nämner barnets rätt till vård. Vidare när lokala rutiner och arbetssätt förklarar hur dokumentet tar hänsyn till barnets rätt (se Rubrik Samverkan, tex Ungdomsmottagningar, Barn- och Ungdomshälsan).

En traditionell webbkanal för information om barnrätt har byggts under 2022 med adress region uppsala.se/barnratt Där finns information om styrande dokument och länkar till utbildningar. Sidan kommer att växa under 2023. BOiU förvaltar flera sidor om barnrätt varav några som direkt rör Region Uppsala: boiu.se/region, ungaexperter.se och deras Instagram samt barnanpassadvard.se. BOiU har också inom partnerskapet ett riktat nyhetsbrev med ca 300 mottagare inom regionen.

Andra prioriterade uppdraget om barnrätt i RPB 2022 var att ”Barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn.”. Detta görs i alltför liten grad, och oftast för sent i beslutsprocessen. För att barnrätten ska få genomslag behövs tidigare prövning av barnets bästa och att besluten beskriver hur barnets bästa beaktas, eller inte. Att prövningen ska göras är inte bara ett uppdrag i regionens Policy och RPB utan även ett lagkrav genom barnkonventionen, hälso- och sjukvårdslagen och principen om laglighet (13 kap kommunallagen). BOiU har kontaktats i ett drygt dussin ärenden under 2022 av berörda handläggare eller chefer. Tiden har i alla dessa fall varit för knapp för att hämta in barns och ungas åsikter. Bredden i ärenden är dock glädjande stor, exempelvis tolktjänst, rutin föräldrasamtal habilitering, projekt i mödravården, åtkomst till journal för 1177-telefonister, TBE-vaccin, IT-policy och vårdcentrum i Tierp.

För att stärka och få tidigare analys av barnets bästa, och andra intressen har regionkontoret under 2022 utvecklat ett brett hållbarhetsverktyg för handläggare. BOiU har bistått i delarna som rör barn. Verktyget är främst för konsekvensanalys och risken kvarstår alltså att det används för sent i ett ärende för att påverka dess innehåll. Det möter då bara delvis kravet på att beakta barnets bästa, som bör innehålla tre dimensioner: en rättighet, en princip och ett tillvägagångssätt.

Utbildning och Stöd

BOiU utbildar om, och bistår i praktisk handledning i genomförandet av barnets rätt. Region Uppsalas verksamheter tillhandahåller arenor och nätverk för spridning av kunskap och goda arbetsätt.

Den kanske viktigaste rollen för BOiU inom partnerskapet är att snabbt och smidigt vara tillgänglig för verksamhet som önskar råd om hur de kan bidra till barnets rätt. Sådan rådgivning görs flera gånger i veckan via mejl, telefon eller i möten. Gäller frågan en rutin eller verksamhet inleds vanligtvis med ett möte med ansvariga och därefter med övriga medarbetare som workshop eller utbildning. Under 2022 hölls ca 25 utbildningar för ca 300 medarbetare inom Region Uppsala utöver de ca 600 som deltar i universitetets barnskydds dagar (se nedan). Totalt har Martin i uppdraget på BOiU nått ca 2 300 personer i direkt utbildning under 2022, fysiskt eller online. Dessutom är totalt drygt 2 700 godkända i den barnrättsutbildning som ligger på medarbetarnas digitala utbildningsplattform Pingpong, varav ca 300 godkändes år 2022.

Förvaltningarna i Region Uppsala arbetar sedan tio år i olika grad och tempo med systematiskt genomförande av barnets rätt. I varje förvaltning finns en centralt placerad kontaktperson för barnrättsfrågorna. Dessa har mandat från respektive ledningsgrupp att leda arbetet inom förvaltningen, i kontakt med BOiU. En glädjande utveckling under 2022 var att ett centralt nytt arbetsutskott bildades på Akademiska för sjukhusövergripande barnrättsfrågor. En chefsläkare leder utskottet med representanter från barnsjukvård, vuxensomatik, psykiatri, kommunikation och vårdkvalitet samt BOiU. De andra vårdförvaltningarna har på olika sätt under året förnyat sitt arbete: Nära Vård & Hälsa och Enköpings lasarett har beslutat revidera sina centrala planer och Folk tandvården fortsätter sitt utmärkta arbete. Även Kultur & Bildning har beslutat revidera sin plan.

I flera förvaltningar finns varianter av lokala verksamhetsnära funktionärer inom barnrätten, tex barnrättsombud och barnambassadörer. Inom habilitering och vuxenpsykiatri är det särskilt starka nätverk. Under 2022 försökte BOiU att månadsvis ha öppna digitala forum via Teams för dessa funktionärer, med varierat antal deltagande. Modellen kan tas upp igen, men behöver bättre förankring, kanske genom de utbildningar som planeras för 2023. Regionkontoret och BOiU har börjat inventering och produktion av utbildningar om barnrätt för medarbetare i olika roller. Spridning av detta sker våren 2023.

En bredare återkommande utbildning hålls i samarbete med universitetet sedan 1999 med två årliga utbildningsdagar för de som studerar till vården. Totalt får 600 studenter utbildning om barnskydd och orosanmälan. BOiU leder också Barnskyddsrådet med årliga offentliga seminarier med deltagare från hela länet.